

面
水

A tsuba legendája

(4. rész)

Eljött az új év -

Járókelők önfeladt

Mosolya villan.

Sigyoku

Múltkor megtudtuk, hogy még kőből készült tsubák is vannak, de nyilvánvaló, hogy még a jáde is gyengébb szilárdságú, mint a réz és a vas. Tehát a tsuba fő alapanyaga Japánban mindig is a vas volt, valamint a réz, bronz, arany, ezüst és ezen fémek különféle ötvözetei.

Vas tsuba. A halhatatlanság varázslatos barackját ábrázolja. Készítés ideje: XVIII. század.

Anyaga: vas, réz. Hossza; 7,5 cm; Szélessége; 7,3 cm; Vastagsága; 0,6 cm

Kezdjük a vassal (japán tetsu), mert a vas tsuba a legelterjedtebb.

Két technológiával készültek - kovácsoltvasból és öntöttvasból (tüzihegesztéssel és öntéssel). Az alkalmazott technológiák, mint láthatjuk, a legegyszerűbbek.

Vasb tsuba összehajtott legyező képével.

Készítés ideje: XVII - XIX. század. Anyaga: vas, arany.

A japánok szívesen dolgoztak a kovácsoltvassal, mert a többszörös kovácsolásból korrózióálló oxidréteg képződött rajta.. A tsuba felületén látszottak a kalapács nyomai, hiszen a japán művészi ízlés nem találta szépnek a fényes vasat. Ideálisnak tartották a kovácsmunka nyomait viselő, egyenletesen oxidált (nem pergő rozsdás) felületeket.

Vagyis mindent, amit egy európai hátránynak tartana, a japánok - éppen ellenkezőleg, nagy előnynek vettek!

Ponty tsuba. Gyártási idő: 1615 – 1868

Anyaga: vas, shakudo, arany, réz. Szélessége; 7,9 cm; Magassága; 7,5Vastagsága; 6 mm

A fenti *tsuba* ránézésre nagyon egyszerűnek tűnik. Maga a japán ponty a hosszú élet szimbóluma. "Színes", azaz különböző fémekből készült, s csak egy szeme lehetett!

Az öntöttvas rideg volt, de átolvasztották, majd a készterméket valamilyen dekoratív patinával vonták be.

A hollandok magas széntartalmú öntöttvas tömböket használtak kereskedelmi hajóikon ballasztként. A nanban-tetsut - "a déli barbárok vasát" - nem volt könnyű megmunkálni, de a japán mesterek évszázadok óta tisztában voltak vele, hogyan kell széntartalmát drasztikusan lecsökkentve kezelhetővé tenni azt. Széles körben alkalmazták, beleértve a tsubák készítését. Az így kezelt anyagból készült az úgynevezett nanban-tsuba.

Gém tsuba. Készítés ideje: XVI - XVII. század.

Hossza; 7,8 cm; Szélessége; 7,3 cm; Vastagsága; 0,5cm

Nagyon népszerű téma a tsubashik körében. Anyaga (a kor technológiai lehetőségeihez mérten) tiszta réz, csak a szem készült - valószínűleg - aranyból.

A második legnépszerűbb tsuba alapanyag a réz volt (japánul akagane „vörös fém”) amelyet hidegkovácsolással erősítettek meg. De a rezet természetesen ötvözetekben is használták, melyek összetételüktől függően különböző színűek voltak. Régebbi korokból származó réz tsubák erős, sötét patinával bírnak.

Ezt az anyagot yamaganénak (“fekete fém”) hívják. A korábbi kohászati eljárásokkal ugyanis nem lehetett a rézből eltávolítani a benne természetesen jelen lévő arzént.

Három kalap. A *Tsuba* teljes egészében rézből készült. Készítés ideje: XVIII. század.

Átmérő 7,9 cm; Vastagság 0,8 cm; Súlya; 150,3 gramm

Gyakran használtak egy réz-arany ötvözetet - ez a shakudo. A réz és az arany százalékos aránya eltérő lehet: 97-75% réz, illetve arany 3-25%. A tsuba készítő mesterek szerették ezt az anyagot jó megmunkálhatósága és egyedi patinázhatósága miatt.

A harmadik népszerű ötvözet a shibuichi ("egynegyed") volt. Ugyancsak réz alapú de 25%, azaz „egynegyednyi” ezüstöt tartalmazott.

Ez csak egy - bár a legnépszerűbb - lehetséges ötvözési arány volt, de sok egyéb ötvözet létezett, ahol vagy több volt az ezüst (akár 50% - hoji gin) vagy kevesebb (13% - ansei gin). A legelőnyösebb feldolgozás a Sambo-gin volt, amelyben az ezüst 32% volt. Ráadásul ez az ötvözet a patinázás során a legváltozatosabb színeket adta - a tiszta szürkétől az olívaszürkéig.

A réz és ezüst ötvözetek után a klasszikus bronz is nagyon népszerű volt Japánban. Érdekes, hogy a bronz Kínából érkezett ide, nem Japán eredetű anyag. Ezért hívják így - Karagane, azaz "kínai fém". A harangokat általában bronzból öntik. Jó folyékonysága miatt még a nagyon kis formákat is könnyen kitölti, ezért mindig is szívesen használták azok az öntőmesterek is, akiknek semmi közük nem volt a harangokhoz. A bronz általában réz és ón ötvözete. A japán tsubashi azonban a következő ötvözeteket használta: ugyanaz a karagane amely 60% rézből, 30% rézből és 10% cink-adalékanyagból állt.

A sentokuhoz a következő ötvözetet állították össze: 48% cink, 35% réz és 17% ón.

Nagyon ritkán olyan sentoku is készült, amelyben ólmot használtak ón helyett.

A fehér bronz 74-69% rézet, 29-24% ónt és 2% ólmot tartalmazott. Kemény, de nagyon folyékony ötvözet volt. Ezért könnyen bevonhatták vele a tsuba felületét, egyszerűen úgy, hogy mélyedéseibe olvadékokat öntöttek, vagy közvetlenül ráolvasztották annak felületére. Ezt követően könnyen az alapfémmel egy szintre csiszolható. A bronz egy másik fajtája a sárgarézt (vagy shinchu) volt, a réz és a cink ötvöze, amelyet Japánban a 7. század óta ismertek. Azért kedvelték, mert csiszolva aranyhoz hasonlított.

„Dzunkhuy egy esernyő alatt.” Készítés ideje: XVIII. század.

Anyaga: bronz, shakudo, arany, ezüst, réz. 7,3 cm széles

Bronz tsuba, az esernyőn kivágással. A ferde vésetek a szélfúttá esőcseppeket ábrázolják. Nos, a hátoldalon lévő démon örülhet, hogy Dzhunkhuy nem látja őt az esernyő alól!

A tsubashik egyik szakmai hagyománya az volt, hogy a démonok kezén lévő karkötőket aranyból rakták be.

Az ezüstöt a japánok nagyon sokat használták. De puhasága miatt a tsubashik nem tartották helyénvalónak tisztán alkalmazni, ezért rézzel ötvözték.

Démonok, tigrisek és sárkányok karmait és fogait készítették belőlük. Ismeretes azonban tiszta, öntött ezüst tsuba is.

Holdnyúl a hullámok felett. Öntött ezüst. A rezet itt csak a penge felszerelésére használják.

Készítési idő: 1615 – 1868 Hossz; 5,7 cm. Szélessége; 4,8 cm. Vastagsága; 0,8 cm

Arany – „a mágikus fém”.

Mindig is így gondolták, elsősorban kémiai ellenálló képessége és kiváló nyújthatósága miatt. De tisztán túl puha, ezért a japánok ötvözetek formájában használták. Ötvözetlenül csak a legapróbb részletekszáma szolgált (például a karkötők a démonok lábán)

Az aranyat vagy rézzel (aka-kin vagy „vörös arany”) vagy ezüsttel ötvözték (ao-kin vagy „tompá arany”). Végül az aranyérmék (az úgynevezett kobanok) is különféle aranyötvözetekből készültek és a tsubashi ezeket is felhasználhatta nyersanyagként.

Ennek a tsubának nincsen neve. Készítés ideje: XIX.század

Anyaga: réz, arany, shakudo, shibuichi, ezüst. Hossza; 5,6 cm. Szélessége; 4,3 cm; Vastagsága; 0,5 cm.

Egyszerűnek tűnik, de figyeljük meg, hány különböző módszert alkalmaztak a fém megmunkálására. Mintha a mester meg akarta volna mutatni mindenkinek, hogy szaktudása milyen komplex.

“Sünhal fogás.” Készítés ideje: XVIII. század

Anyaga: fa, gyöngyház, korall, teknőchéj, elefántcsont, cin, réz, urushi (maki-e).

Hossza; 9,8 cm. Szélessége; 8,9 cm; Vastagsága; 1 cm

Nagyon szép tsuba, kínai technikájú, színezett gyöngyház és korall berakással.

Amint azt már említettük, néha szokatlan anyagokat, például fát, lakkot, lakkozott bőrt, elefántcsontot de még porcelánt is használtak. Ismertek cloisonne zománccal díszített, valamint gyöngyházzal, korallal és teknőchéjjal berakott tsubák is.

Ilyen tsubák csak a békés Edo korszakban készültek és nagyon ritkák.

Tsuba gyöngyház berakással. Készítés ideje: 1615 – 1868

Anyaga: réz, arany, gyöngyház. Hossza; 7,6 cm. Szélessége; 7 cm. Vastagsága; 0,5 cm.